STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA PEDRA CRUZ VILLALÓNA

přednesené dne 29. března 2011 [1]

1. Ve spojených věcech předložených Bundesgerichtshof a Tribunal de grande instance de Paris vyvstává především řada otázek ohledně výkladu čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [2].

2. Uvedené soudy se zvláště tážou na rozsah příslušnosti vnitrostátních soudů k projednávání žalob týkajících se porušení osobnostních práv obsahem internetových stránek. Je známo, že se Soudní dvůr již vyjádřil k použití článku 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 44/2001 (ustanovení tehdy obsažené v Bruselské úmluvě ze dne 27. září 1968) u pomluvy [3] v tisku v rozsudku Shevill vydaném v roce 1995 [4]. Obě položené otázky umožňují tomuto soudu určit, zda je uvedené rozhodnutí způsobilé přizpůsobit se skutečně velkým změnám, kdy tisk v tištěné podobě ustoupil stále rostoucím a nevratným způsobem elektronickým sdělovacím prostředkům šířeným na internetu.

3. Z výše uvedeného vyplývá skutečnost, která byla bezpochyby vždy přítomná v problematice porušení osobnostních práv činností spočívající ve společenské komunikaci uskutečněné jakýmkoliv způsobem. Soudní ochrana těchto práv totiž nemůže opominout okolnost, že tato práva musí být zajištěna v kontextu *napětí* se svobodou projevu [5], s níž musí být v rovnováze. Aby bylo možné přijmout správné závěry v projednávaných spojených věcech ohledně ústřední problematiky, kterou je určení mezinárodní soudní

1 — Původní jazyk: španělština.

2 — Nařízení Rady ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001 L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

3 — Upozorňuji, že pojem „pomluva“ použitý Soudním dvorem ve věci Shevill byl použit v tomto řízení v širším smyslu a jako synonymum výrazu „osobnostní práva“. V tomto stanovisku se přikloním k použití tohoto posledního výrazu s výhradou, že v případech, ve kterých bude zmíněn rozsudek Shevill, použiji pojem „pomluva“ původně použitý Soudním dvorem v uvedeném rozhodnutí.

4 — Rozsudek ze dne 7. března 1995 (C-68/93, Recueil, s. I-415).

5 — Články 7 a 11 Listiny základních práv Evropské unie.

příslušnosti ve sporech týkajících se porušení osobnostních práv prostřednictvím „internetu“, je nutné uvědomit si složitost této situace.

4. Konečně se Bundesgerichtshof také táže, zda je právo Unie, konkrétně článek 3 směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu na internetu [6], kolizní normou stanovující rozhodné právo pro mimosmluvní odpovědnost vyplývající z jednání proti osobnostním právům, a to prostřednictvím internetových stránek.

I – Právní rámec Unie

5. Nařízení č. 44/2001 stanoví soubor pravidel pro určení soudní příslušnosti a uznávání rozhodnutí za účelem sjednocení kritérií pro určení soudu příslušného v občanských a obchodních věcech. Cíle tohoto nařízení jsou obsaženy v jeho bodech odůvodnění, z nichž jsou pro tento spor relevantní následující:

„(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.

(12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.“

6. V ustanoveních týkajících se příslušnosti uvádí nařízení v článku 2 jako obecné pravidlo, že kritériem pro určení příslušnosti je bydliště žalovaného:

„*Článek 2*

1. Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

6 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“) (Úř. věst. L 178, s. 1; Zvl. vyd. 13/25, s. 399).

7. Článek 3 nařízení umožňuje výjimku z obecného kritéria pro určení příslušnosti v případě, že jsou splněny podmínky pro použití zvláštních kritérií stanovených v oddílech 2 až 7 kapitoly II. Mezi těmito zvláštními kritérii je nutno zdůraznit kritérium obsažené v čl. 5 odst. 3:

„*Článek 5*

Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována:

3) ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.“

8. Směrnice 2000/31 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu zdůrazňuje v čl. 1 odst. 4, že „tato směrnice nevytváří dodatečná pravidla mezinárodního práva soukromého ani neupravuje pravomoc soudů“.

9. Článek 3 odst. 1 a 2 směrnice 2000/31 upravuje pravidlo vzájemného uznávání a zní následovně:

„*Článek 3*

Vnitřní trh

1. Každý členský stát dbá, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti.

2. Členské státy nemohou z důvodů spadajících do koordinované oblasti omezovat volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu.“

II – Skutkový stav

A – *Ve věci eDate (C-509/09)*

10. V roce 1993 byl pan X, který je německé státní příslušnosti a má trvalé bydliště ve Spolkové republice Německo, odsouzen

německým soudem k trestu odnětí svobody na doživotí za vraždu známého německého herce. V roce 2008 byl podmínečně propuštěn.

11. Společnost eDate Advertising GmbH (dále jen „eDate“) je rakouská společnost provozující internetový portál, jehož internetová stránka se označuje jako „liberální a politicky nezávislý sdělovací prostředek“ zaměřený na „homosexuály, bisexuály a transsexuály“. Ode dne 23. srpna 1999 společnost eDate Advertising GmbH rozšířila pro své čtenáře informaci o panu X s jeho jménem a příjmením o tom, že pan X spolu se svým bratrem (odsouzeným pro tentýž trestný čin) podali u Spolkového ústavního soudu stížnost proti odsuzujícímu rozsudku.

12. Dne 5. června 2007 vyzval pan X odpůrkyni, aby zprávu o jeho osobě odstranila. Odpůrkyně na tento dopis neodpověděla, avšak o několik dní později, dne 18. června, byla napadená zpráva z internetové stránky odstraněna.

13. Pan X se obrátil na německé soudy a požaduje, aby společnosti eDate bylo zakázáno uveřejňovat jakoukoliv informaci o jeho osobě s platností na celém území Spolkové republiky Německo. Jak Landgericht Hamburg, který projednával věc v prvním stupni, tak Hanseatisches Oberlandesgericht jako odvolací soud vyhověly navrhovateli.

14. V obou stupních společnost eDate s žalobou nesouhlasila, a to z důvodu mezinárodní místní příslušnosti německého občanskoprávního soudu. Proti odvolacímu rozsudku podala společnost eDate k Bundesgerichtshof opravný prostředek „Revision“, v němž opětovně namítala nepříslušnost německých soudů, která je předmětem tří předběžných otázek položených uvedeným soudem.

B – *Věc Martinez a Martinez (C-161/10)*

15. Dne 3. února 2008 uveřejnil britský deník Sunday Mirror ve svém internetovém vydání řadu fotografií doplněných o text s titulkem „Kylie Minogue se vrací k Olivieru Martinezovi“. Článek popisoval setkání dvojice v Paříži s odkazem na skutečnost, že „se minulý rok rozešli“ a že „dvaceti tříhodinová romantická procházka“ potvrzovala obnovení milostného vztahu. Zároveň článek uveřejnil vyjádření Roberta Martineze, otce Oliviera Martineze.

16. Olivier Martinez a Robert Martinez, oba francouzské státní příslušnosti, podali proti společnosti Derecho inglés MGN Limited, která je vlastníkem deníku Sunday Mirror, žalobu k Tribunal de grande instance de Paris. Oba měli za to, že informace uveřejněná

uvedeným sdělovacím prostředkem je zásahem do práva na respektování soukromého života a do práva Oliviera Martineze na ochranu projevů osobní povahy. Žalovaná byla dne 28. srpna 2008 předvolána k soudu, kde namítala proti mezinárodní příslušnosti francouzského soudu, neboť se domnívala, že mezinárodně příslušné jsou britské soudy, konkrétně High Court of Justice.

17. Po vyslechnutí účastníků řízení a po položení předběžné otázky Soudnímu dvoru (nepřijata pro zjevnou nepříslušnost soudu), znovu položil Tribunal de grande instancia Soudnímu dvoru předběžnou otázku za účelem potvrzení rozsahu příslušnosti francouzských soudů,

III – K první a druhé předběžné otázce ve věci eDate (C-509/09) a k jediné předběžné otázce ve věci Martinez a Martinez (C-161/10)

18. Dne 9. prosince 2009 podal Bundesgerichtshof Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-509/09, ve které jsou položeny následující otázky:

„1) Má být slovní obrat ‚místo, kde může dojít ke škodné události', který je uveden v čl. 5 bodu 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen ‚bruselské nařízení č. 1') vykládán v případě (hrozícího) porušení osobnostních práv prostřednictvím obsahu internetových stránek v tom smyslu,

že dotčená osoba může podat zdržovací žalobu proti provozovateli internetových stránek také u soudů jakéhokoli členského státu, v němž lze mít přístup k internetovým stránkám, nezávisle na tom, ve kterém členském státě je provozovatel těchto stránek usazen,

nebo

je podmínkou příslušnosti soudů členského státu, v němž provozovatel internetových stránek není usazen, aby existovala zvláštní souvislost mezi napadeným obsahem nebo internetovými stránkami a státem sídla soudu jdoucí nad rámec technicky možné přístupnosti?

2) Pokud je takováto zvláštní souvislost se státem sídla soudu nezbytná,

podle kterých kritérií se tato souvislost určuje?

Je rozhodné, zda jsou napadené internetové stránky svým provozovatelem cíleně zaměřeny (také) na uživatele internetu státu sídla soudu, nebo stačí, aby informace přístupné na internetových stránkách objektivně vykazovaly souvislost se státem sídla soudu v tom smyslu, že podle okolností konkrétního případu, zejména na základě obsahu napadených internetových stránek, mohlo nebo může ve státě sídla soudu dojít ke střetu protichůdných zájmů – zájmu navrhovatele na zachování jeho osobnostních práv a zájmu provozovatele utvářet své internetové stránky a poskytovat informace?

Je pro určení souvislosti se státem sídla soudu rozhodný počet konzultací napadených stránek provedených v uvedeném státě?

3) Pokud pro potvrzení příslušnosti není nutná žádná zvláštní souvislost se státem sídla soudu, nebo pokud pro tuto příslušnost postačuje, aby napadené informace objektivně vykazovaly souvislost se státem sídla soudu v tom smyslu, že podle okolností konkrétního případu, zejména na základě obsahu napadených internetových stránek, mohlo nebo může ve státě sídla soudu dojít ke střetu protichůdných zájmů, a pokud domněnka uvedené souvislosti není podmíněna minimálním počtem konzultací napadených internetových stránek provedených ve státě sídla soudu,

musí být čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (dále jen ‚směrnice o elektronickém obchodu') vykládán v tom smyslu, že

že je těmto ustanovením nutné přisuzovat charakter kolizních norem, které mají přednost také před vnitrostátními kolizními normami v oblasti občanského práva, jež stanovují výlučné použití práva platného ve státě původu,

nebo

uvedená ustanovení představují korektiv použitelného hmotného práva, kterým je pozměněn obsah použitelného práva určený vnitrostátními kolizními normami a jsou omezeny požadavky práva státu původu?

Pro případ, že čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu má charakter kolizní normy,

stanoví uvedená ustanovení pouze výlučné použití hmotného práva platného

v zemi původu nebo stanoví také použití v něm platných kolizních norem s tím důsledkem, že zpětný odkaz práva země původu na právo země sídla soudu je nadále možný?“

19. Dne 6. dubna 2010 byla Soudnímu dvoru podána žádost Tribunal de grande instance de Paris o rozhodnutí o předběžné otázce následujícího obsahu:

„Musí být článek 2 a čl. 5 [bod] 3 nařízení (ES) Rady č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládány tak, že přiznávají soudu členského státu příslušnost k rozhodování o žalobě podané z důvodu porušení osobnostních práv, ke kterému mohlo dojít v důsledku zveřejnění informací nebo fotografií na internetové stránce provozované v jiném členském státě společností se sídlem v tomto druhém státě nebo také v dalším členském státě, v každém případě v jiném, než je první členský stát:

– buď za jediné podmínky, že tuto internetovou stránku lze prohlížet z tohoto prvního státu,

– pouze existuje-li dostatečná, podstatná nebo zásadní souvislost mezi škodnou událostí a územím prvního členského státu, a v tomto druhém případě může tato souvislost vyplývat z:

– z rozsahu připojení na spornou stránku z tohoto prvního členského státu, v absolutní hodnotě nebo poměrně ke všem připojením na uvedenou stránku,

– z bydliště, nebo i ze státní příslušnosti osoby, která si stěžuje na porušení svých osobnostních práv, nebo obecněji dotyčných osob,

– jazyka, ve kterém je šířena sporná informace, nebo jakékoli jiné okolnosti, která je způsobilá prokázat vůli provozovatele internetové stránky oslovit zvláště veřejnost tohoto prvního státu,

– místa, kde došlo k uváděným skutečnostem, nebo místa, kde byly vyhotoveny fotografické snímky, které byly případně zveřejněny na internetu,

– jiných kritérií?“

20. Ve věci eDate (C-509/09) předložili písemná vyjádření zástupci společnosti eDate Advertising a pana X, vlády Dánska, Německa,

Řecka, Itálie, Lucemburska, Rakouska a Spojeného království, jakož i Komise.

21. Ve věci Martinez a Martinez (C-161/10) předložily písemná vyjádření společnost MGN Limited, vlády Dánska, Francie a Rakouska, jakož i Komise.

22. Usnesením ze dne 29. října 2010 nařídil předseda Soudního spojení věcí C-509/09 a C-161/10 v souladu s článkem 43 jednacího řádu.

23. Dne 22. listopadu 2010 požádal pan X Soudní dvůr o právní pomoc, která mu byla usnesením ze dne 10. prosince 2010 odmítnuta.

24. Jednání, které se konalo dne 14. prosince 2010, se zúčastnili zástupci společností MGM Limited a eDate Advertising, zmocněnci dánské a řecké vlády, jakož i Komise.

IV – K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci eDate (C-509/09)

25. Italská republika má za to, že by otázky položené ve věci eDate měly být považovány za nepřípustné, neboť sporná informace byla na základě žádosti navrhovatele společností eDate odstraněna. Z tohoto důvodu se italská vláda domnívá, že zdržovací žaloba pana X nesouvisí s otázkami týkajícími se výkladu položenými Soudnímu dvoru.

26. Podle ustálené judikatury přísluší ve zvláštních případech Soudnímu přezkoumat okolnosti, za jakých se na něj soudní orgán pokládající otázku obrací. Soudní dvůr může odmítnout žádost podanou vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad práva Společenství nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo jestliže se jedná o hypotetický problém [7].

27. Vzhledem ke skutkovému a procesnímu kontextu věci eDate mám za to, že je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce přípustná. Skutečnost, že informace byla odstraněna, nebrání totiž navrhovateli, aby využil svého

7 — Viz v tomto smyslu a mimo jiné rozsudky ze dne 16. prosince 1981, Foglia (244/80 Recueil, s. 3045, bod 21); ze dne 13. března 2001, PreussenElektra (C-379/98, Recueil, s. I-2009, bod 39), a ze dne 23. dubna 2009, Rüffler (C-544/07, Sb. rozh. s. I-3389, bod 37).

práva podat v probíhajícím řízení nebo později zdržovací žalobu nebo žalobu na náhradu škody. Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 44/2001 určuje příslušný soud jak v případě, že předmětem sporu je náhrada již vzniklé škody, tak v případě, že předmětem žaloby je zabránit vzniku škody náhradou případné škody i zdržením se napadeného jednání [8]. V původním řízení se jedná o tuto druhou variantu s cílem zabránit budoucí škodě, a konkrétně v případě pana X zabránit dalšímu šíření informace, která již byla delší dobu šířena. Proto může být odpověď tohoto soudu velmi užitečná pro soud předkládající žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která je tedy z tohoto důvodu a s přihlédnutím ke kritériím judikatury Soudního dvora přípustná.

V – K důvodům spojení věcí: míra totožnosti otázek a způsob, jak přistoupit k odpovědi

28. Jak je uvedeno v bodě 22 tohoto stanoviska, předseda Soudního dvora nařídil spojení obou projednávaných věcí, a to z důvodu jejich objektivní souvislosti. Závěrem obě věci pokládají otázku, zda je možné použít rozsudek Shevill ve vztahu k čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 44/2001 v kontextu, kdy informace, která údajně porušuje osobnostní právo, je šířena prostřednictvím internetu.

29. Nelze ovšem opominout, že se obě věci vyznačují odlišnostmi, z nichž některé jsou relevantní. Zaprvé, ve věci eDate podal navrhovatel zdržovací žalobu, zatímco předmětem věci Martinez a Martinez je žaloba na náhradu škody. Zadruhé, věc eDate se soustředí na informaci údajně hanobící, zatímco věc Martinez a Martinez se zakládá na informaci údajně porušující právo na ochranu soukromí. Ve věci eDate je žalovanou společnost vlastnící internetový portál, zatímco ve věci Martinez a Martinez se jedná o vydavatele sdělovacího prostředku v pravém slova smyslu, Sunday Mirror, který je k dispozici jak v tištěné, tak elektronické podobě.

30. Přes tyto rozdíly je u obou věcí totožný vyslovený nebo skrytý problém: dosah rozsudku Shevill. Jak jsem uvedl v bodě 27 tohoto stanoviska, čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 44/2001 a judikatura týkající se jeho výkladu jsou relevantní v případech, jako jsou

8 — Rozsudek ze dne 1. října 2002, Henkel (C-167/00, Recueil, s. I-8111, body 46 a 48), a ze dne 5. února 2004, DFDS Torline (C-18/02, Recueil, s. I-1417, body 26 a 27).

případy předložené v těchto věcech. A přestože pravidlo rozsudku Shevill podmiňuje přímo mezinárodní příslušnost německých a francouzských soudů, odpověď Soudního dvora může být použita obecně. Proto se budu zabývat otázkou příslušnosti jednotně a třetí předběžnou otázkou položenou pouze Bundesgerichtshof ve věci eDate se poté budu zabývat samostatně.

VI – K první a druhé předběžné otázce ve věci eDate (C-509/09) a k jediné předběžné otázce ve věci Martinez a Martinez (C-161/09)

A – *Rozsudek Shevill: analýza a zhodnocení*

31. Vznik a rozvoj internetu, a zvláště pak World Wide Web v průběhu posledního desetiletí minulého století způsobil velké změny ve způsobech a technikách šíření a přijímání informací. V důsledku tohoto jevu existuje v současnosti celá řada právních kategorií, které pro použití na sociální a obchodní vztahy probíhající na internetu, vyžadují změny v koncepci a rozsahu. Projednávaná věc vyvolává v oblasti mezinárodní příslušnosti soudů stejné pochybnosti, neboť odpovědi doposud předložené judikaturou soudů Evropské unie nelze použít bez určitého možná více než doladění na informace šířené na internetu, jejichž charakter je univerzální a volný.

32. Následně stručně zopakuji obsah rozsudku Shevill a jeho zhodnocení a poté posoudím zvláštní povahu porušení osobnostních práv způsobeného prostřednictvím internetu, kde se budu zvláště zabývat rozdíly mezi informací uveřejněnou a rozšířenou na fyzických nosičích a šířenou prostřednictvím internetu. Na závěr se vyjádřím k použití řešení, které poskytl rozsudek Shevill, na situaci v tomto řízení a navrhnu další kritérium pro určení soudní příslušnosti založené na lokalizaci „těžiště střetu“ mezi majetkem a dotčenými hodnotami.

33. V rozsudku Mines de potasse d'Alsace [9] vydaném v roce 1976 Soudní dvůr určil, že v případě, kdy místo, na němž došlo ke skutečnosti, z níž může vyplynout odpovědnost za protiprávní jednání nebo za jednání, které

9 — Rozsudek ze dne 30. listopadu 1976, Bier, zvaný „Mines de potasse d'Alsace“ (21/76, Recueil, s. 1735).

je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, není totožné s místem, na němž tato skutečnost způsobila škodu, a výraz „místo, kde došlo ke škodné události“ použitý v současném znění čl. 5 odst. 3 nařízení 44/2001 je třeba vykládat v tom smyslu, že se týká jak místa, kde byla způsobená škoda, tak místa, kde došlo k události, která způsobila škodu.

34. Význam rozsudku Mines de potasse d'Alsace nemůže být opomenut. Aby se zabránilo tomu, že zvláštní soudní příslušnost u odpovědnosti za protiprávní jednání nebo za jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, se v uvedených případech bude shodovat s obecnou příslušností soudu místa bydliště žalovaného, vyložil Soudní dvůr zmíněný čl. 5 odst. 3 v tom smyslu, že toto ustanovení připouští dvě alternativní soudní příslušnosti, z kterých si žalobce může vybrat: první v místě, kde došlo k události, která způsobila škodu, a druhé v místě, kde se projevila skutečná škoda.

35. Přístup uvedeného rozsudku, který se soustředí na vznik majetkové újmy, se rozšířil v rozsudku Shevill na případy nemajetkové újmy. Jak je známo, v uvedené věci Soudní dvůr připustil použití právě uvedeného přístupu na případy porušení osobnostních práv [10]. Při této příležitosti Soudní dvůr upřesnil, že v případě „mezinárodní pomluvy“ prostřednictvím tisku (právě případ, který byl projednáván ve věci Shevill) „zásah této zveřejněné pomluvy do cti, pověsti a vážnosti fyzické či právnické osoby se projeví na místech, kde byla tato informace zveřejněna, *když poškozená osoba je na tomto místě známá*“ [11]. Avšak v tomto případě by poškozený držitel osobnostního práva mohl požadovat náhradu škody pouze u soudu členského státu, v němž mu byla škoda způsobena.

36. Soudní dvůr, který připustil, že místem příslušného soudu je místo, na němž je poškozený znám, a jenž rozhodl v souladu s návrhem generálních advokátů Darmona a Légera [12], měl za to, že soudy členských států, v nichž byla informace poškozující dobrou pověst šířena a v nichž držitel osobnostních práv namítá, že došlo k zásahu do jeho dobré pověsti, jsou příslušné k projednání žaloby na náhradu újmy na dobré pověsti poškozeného [13]. Aby se zabránilo obtížím, které by mohla tato příslušnost soudu vyvolat, dodal Soudní dvůr, že žalobce může vždy podat žalobu jak k soudu místa bydliště žalovaného, tak k soudu místa, kde je vydavatel informace poškozující dobrou pověst usazen [14].

10 — Výše uvedený rozsudek Shevill, bod 23.

11 — Výše uvedený rozsudek Shevill, bod 29, kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

12 — Stanovisko generálního advokáta Darmona přednesené dne 14. července 1994 a stanovisko generálního advokáta P. Légera přednesené dne 10. ledna 1995. Trochu zláštní situace, kdy dva generální advokáti se vyslovili ke stejné věci, byla způsobena tím, že Soudní dvůr se rozhodl znovu zahájit ústní část řízení, a to po přednesení stanoviska generálním advokátem Darmonem, jehož funkční období jakožto člena Soudního dvora skončilo několik dní před rozhodnutím o opakovaném zahájení ústní části řízení.

13 — Výše uvedený rozsudek Shevill, bod 31.

14 — Výše uvedený rozsudek Shevill, bod 32.

37. Proto rozsudek Shevil připustil na základě čl. 5 odst. 3 nařízení 44/2001 a pro případy porušení osobnostních práv sdělovacími prostředky dvě jiná kritéria pro určení příslušnosti, jejichž výběr je na žalobci: první v členském státě, ve kterém má žalovaný bydliště nebo je usazen vydavatel a v němž držitel práva se bude moci domáhat náhrady veškeré způsobené škody; druhé v členském státě, ve kterém je zmíněná osoba známá, a v němž jí přísluší podat žalobu na náhradu škody způsobené pouze v tomto státě, přičemž v tomto případě se jedná o omezení označované v některé právní nauce jako „zásada mozaiky“ [15].

38. Rozsudek Shevill je rozumným vyvážením, které je obecně velmi dobře přijaté právní naukou [16]. Na jedné straně řeší potřebu soustředit v jednom členském státě, ať ve státě vydavatele nebo žalovaného, žaloby na celkovou náhradu škody, a na druhé straně umožňuje, byť omezeně, držiteli osobnostního práva, jakým je právo na ochranu soukromí, vést spor tam, kde došlo k nemajetkové újmě. Z tohoto hlediska rozsudek Shevill brání tomu, aby se zvláštní příslušnost podle čl. 5 odst. 3 nařízení 44/2001 postavila na roveň příslušnosti obecné, která převládá nad příslušností podle místa bydliště žalovaného, ale stejně tak obchází *forum actoris*, kritérium, které nařízení, stejně jako jeho předchůdkyně Bruselská úmluva jasně vyloučily, neboť se zakládají na obecné příslušnosti *actor sequitur forum rei* [17].

39. Je zřejmé, že se rozsudek ve věci Shevill zabývá takovými porušeními osobnostních práv, u nichž vzniká napětí mezi svobodou přijímat a rozšiřovat informace a právem na ochranu soukromí nebo na projev osobní povahy. Jeho dosah je široký a lze jej použít nejen na tištěné sdělovací prostředky, ale rovněž na jiné sdělovací prostředky, jako je televize a rádio. Stejně tak se vztahuje na různá porušení osobnostních práv, ať se jedná o porušení označovaná v kontinentálním právu jako hanobení nebo urážky, nebo „pomluvu“ charakteristickou pro právní řád *common law* [18].

15 — Viz. Magnus, U. a Mankowski, P., *Brussels I Regulation,* Sellier. European Law Publishers, 2007, Munich, s. 192 až 193.

16 — Viz. mimo jiné komentáře Crespo, A., „Precisión del forum locus delicti commissi en los supuestos de daños contra la persona causados a través de prensa“, La Ley – Comunidades Europeas, 1995, č. 96, s. 1 a násl.; Gardella, A., „Diffamazione a mezzo stampa e Convenzione di Bruxelles del 27 settembre 1968“, *Revista di diritto internazionale privato e processuale*, 1997, s. 657 a násl.; Hogan, G., „The Brussels Convention, Forum NonConveniens and the Connecting Factors Problem“, *European Law Review,* 1995, s. 471 a násl., Huber, P., „Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien im Rahmen des Europäischen Zivilprozessrechts“, *Zeitschrift für europäisches Recht*, 1996, s. 300 a násl.; Idot, L., „L'application de la Convention de Bruxelles en matière de diffamation. Des précisions importantes sur l'interpretation de l'article 5.3“, *Europe*, 1995, Juin, s. 1 a 2;

17 — Viz výše uvedené stanovisko generálního advokáta P. Légera ve věci Shevill, body 39 a 40.

18 — Viz Sánchez Santiago, J. a Izquierdo Peris, J. J., „Difamar en Europa: las implicaciones del asunto *Shevill*“, Revista de Instituciones Europeas, 1996, č. 1, s. 168.

40. Prostředek, kterým byla informace šířena, představuje skutečnost, která je v těchto dvou spojených věcech zvláštní ve vztahu k řešení, které poskytl uvedený rozsudek. Ke škodám způsobeným porušeními osobnostních práv, jejichž příčinou byla informace uveřejněná v tisku, televizi nebo rádiu, docházelo pouze ve vnitrostátním kontextu. Mezinárodní odezva u těchto sporů ve vnitrostátních právních řádech byla výjimečná zejména z důvodů územní působnosti sdělovacích prostředků. Vzhledem ke skutečnosti, že je tato činnost omezená pouze na jedno území, sdělovací prostředek přirozeně nabízí informace zajímavé pro potenciální příjemce v tomto zeměpisném prostoru. Z tohoto důvodu by se zásahy do osobnostních práv uskutečňovaly prostřednictvím sdělovacího prostředku a proti osobě nacházející se většinou na stejném území.

41. Za účelem vyjádření se k přizpůsobení rozsudku Shevill musím se stručně zabývat změnami, které internet zavedl do technik a způsobů komunikace.

B – *Internet, tisk a šíření informace*

42. Nemusíme se vracet do časů, ve kterých mluvené slovo a v menší míře slovo psané byly výlučným prostředkem společenské komunikace – svoboda zastávat názory a svoboda komunikace tak, jak je známe, pochází právě z doby jejich šíření tiskem. Písemná a obecně grafická komunikace [19] byly od té doby komunikací na papíře. Právě technické vymoženosti následně umožnily domáhat se uvedených svobod a hlásat je a tyto svobody byly bez potíží použity na média šířící informace prostřednictvím zvukových a obrazových vln.

43. Vynález a zavedení internetu a stejně tak World Wide Web [20] zcela ukončily tuto tendenci územního rozdělení působnosti sdělovacích prostředků. Naopak ji natolik změnily, že se ze šíření informace stala globální, a nikoliv vnitrostátní skutečnost [21]. Tím, že používá technický a nehmotný nosič informací umožňující ukládání velkého množství informací a jejich okamžité šíření na jakékoliv místo na Zemi, poskytuje internet jedinečný soubor technik společenské komunikace. Internet tak změnil naši koncepci prostorově/územní komunikace, globalizoval společenské vztahy a minimalizoval relevanci regionálního a státního rozsahu až do té míry, že

19 — Viz Ivins Jr., W. M., *Prints and Visual Communication,* The M.I.T. Press, Cambridge-London, 1969.

20 — O pojmu a právní definici „internetu“ a „World Wide Web“ viz za všechny Lloyd, I. J., *Information Technology Law,* 4. vyd., 2004.

21 — Viz. za všechny Castells, M., *La Era de la Informacion. Economia, Sociedad y Cultura. La Sociedad Red,* Siglo XXI, 2002.

vytvořil nehmotný a neuchopitelný „kybernetický prostor“ neznající hranic ani omezení. Dále mění také chápání těchto vztahů jako dočasných, nejen z důvodu okamžitého přístupu k jejich obsahu, ale i z důvodu jejich schopnosti setrvat na internetu. Jakmile je informace přístupna na internetu, je v zásadě její přítomnost v na internetu trvalá.

44. V důsledku výše uvedeného sdělovací prostředek, který se rozhodne šířit informace na internetu, přijímá formu „distribuce“ radikálně odlišnou od té, která je vyžadována u konvenčních nosičů. Vzhledem k tomu, že je distribuce globální a okamžitá, nevyžaduje *internetová* stránka na rozdíl od tisku předem obchodní rozhodnutí o tom, kolik výtisků bude distribuováno, a už vůbec ne kolik jich bude vytištěno: je dobře známo, že přístup k ní je možný kdekoli, kde existuje připojení k internetu. Přístup ke sdělovacímu prostředku je rovněž odlišný a stejně tak způsob uveřejnění produktu. Jak bylo uvedeno, internet umožňuje stálý a univerzální přístup, jakož i okamžitou distribuci jednotlivcům. Dokonce i placené sdělovací prostředky přítomné na internetu se od ostatních podob sdělovacích prostředků liší tím, že obecně je jejich nákup územně univerzální.

45. Internet se na rozdíl od tradičních sdělovacích prostředků, vyznačuje tím, že není prakticky vůbec ovlivněn politickou mocí. Globální povaha internetu ztěžuje veřejné moci ovlivňování činností, ke kterým na internetu dochází, což vede k velmi kritizovanému nedostatku právní úpravy těchto činností [22]. K tomuto nedostatku hmotněprávní úpravy se navíc přidává protichůdnost právních úprav, rozptýlená směs vnitrostátních právních řádů s jejich ustanoveními mezinárodního práva soukromého, která se většinou překrývají a ztěžují jakékoliv přiblížení se k předpisům, kterými by se měl konkrétní spor řídit.

46. Právě uvedené vlastnosti mají nesporný dopad na oblast práva. Jak bylo uvedeno, globální a okamžitá distribuce informací na internetu podřizuje vydavatele mnohočetným místním, regionálním, státním a mezinárodním právním režimům. Navíc neexistence globálního právního rámce týkajícího se informačních činností na internetu spolu s rozdílností norem mezinárodním práva soukromého členských států vystavují sdělovací prostředky nejen různým, ale také potenciálně kontradiktorním právním rámcům, neboť to, co je v jednom členském státě zakázáno, by mohlo být zároveň v jiném

22 — Viz mimo jiné Gigante, A., „Blackhole in Cyberspace: the Legal Void in the Internet“, *Journal of Computer & Information Technology*, svazek XV, 1997; Gould, M., „Rules in the Virtual Society“, *International Review of Computers & Technology,* svazek 10, 1996; Reidenberg, J.R., „Governing Networks and Rule-Making in Cyberspace“, *Emory Law Review,* svazek 45, 1996, a Strömer, T.H., *Online-Recht: Juristische Probleme der Internet-Praxis erkennen und vermeiden,* 4. vydání, Dpunkt, Heidelberg, 2006.

povoleno [23]. Aby se zabránilo nepříznivým situacím při legitimním výkonu svobody přijímat a rozšiřovat informace (tzv. *chilling-effect*), je nutné poskytnout právní jistotu sdělovacím prostředkům, což je cíl, který musí Soudní dvůr také vzít v úvahu [24].

47. Kontrola, kterou sdělovací prostředek nad distribucí a přístupem k jeho informacím, se tak zároveň stává rozptýlenou a v některých případech nerealizovatelnou. Od momentu, kdy je určitá informace přístupna na internetu, se jednotlivci ať dobrovolně, či nikoliv stávají jejími distributory prostřednictvím komunikačních internetových stránek, elektronických komunikací, odkazů, blogů nebo jakýmikoliv jiných způsobů, které internet nabízí [25]. Dokonce omezení obsahů prostřednictvím placeného přístupu, v některých případech územně omezeného, se při zabránění distribuci velkého množství informací potýká s řadou obtíží. V důsledku toho je nemožné provést kontrolu a měření dopadu informace nebo jeho vyčíslení, které se v tradičních sdělovacích prostředcích provádělo značně důvěryhodnými technikami, jakmile je informace přístupna na internetu [26].

48. Osoby, jejichž osobnostní práva by mohla být porušena uveřejněním poškozující informace, jsou však zvláště zranitelné v případě, kdy je nosičem informací internet. Univerzální dosah informace přispívá k tomu, že poškození může být jízlivější než u informace zveřejněné například prostřednictvím tradičního nosiče informací [27]. Vážnost poškození je v rozporu s mnohočetností použitých právních režimů, neboť díky územní rozptýlenosti se na osobnostní právo mohou vztahovat rozdílné vnitrostátní systémy a jím odpovídající vnitrostátní soudy příslušné k projednání sporu. Porušení osobnostního práva může být tudíž vážnější, zatímco jeho právní ochrana je díky existujícímu rozdrobení a právní nejistotě snížena.

23 — Viz mimo jiné, Hoeren, T., „Internet und Recht – Neue Paradigmen des Informationsrechts", *Neue Juristische Wochenschrift,* svazek 51, 1998, s. 2852 až 2854; Katsch, M.E., *Law in a Digital World,* Oxford University Press, Oxford – New York, 1995, s. 240 a násl.; Levine, N., „Establishing Legal Accountability for Anonymous Communications in Cyberspace", Columbia Law Review, svazek 96, 1996, s. 1540 až 1564; Susskind, R., *Transforming the Law: Essays on Technology, Justice and the Legal Marketplace,* Oxford University Press, Oxford – NewYork, 2000, s. 143 a násl.

24 — Viz zejména Determann, L., *Kommunikationsfreiheit im Internet. Freiheitsrechte und gesetzliche Beschränkungen,* Nomos, Baden-Baden, 1999, s. 304 a násl.

25 — Jak zdůrazňuje Bundesgerichtshof ve svém usnesení ve věci C-509/03, internet *nešíří* informaci, pouze ji zpřístupňuje. Jsou to uživatelé internetu, kdo se ať už dobrovolně, či nikoliv stává jejím distributorem.

26 — Pichler, R., Hoeren, T. a Sieber, U. (eds.), *Handbuch Multimedia-Recht. Rechtsfragen des elektronischen Geschäftsverkehrs,* Beck, Münich, 2009, kapitola 25, odst. 224.

27 — Viz. různé formy napětí v Fernández Esteban, M. L., *Nuevas tecnologías, Internet y derechos fundamentales,* McGraw Hill, Madrid, 1999; Banisar, D. a Davies, S. „Global Trenes in Privacy Protection: An International Survey of Privacy, Data Protection, and Surveillance Law and Developments", *Journal of Computer and Information Law,* svazek XVIII, 1999; Fleischmann, A., „Personal Data Security: Divergent Standards in the European Union and the United States", *Fordham International Law Journal,* svazek 19, 1995; Geis, I. „Internet und Datenschutzrecht", *Neue Juristische Wochenschrift,* svazek 50, 1997, a Morón Lerma, E., *Internet y Derecho penal: hacking y otras conductas ilícitas en la Red,* Aranzadi, Navarra, 1999.

C – *O možnosti použít nebo potvrdit rozsudek Shevill*

49. Nyní si dovolím připomenout řešení, které Soudní dvůr přijal v rozsudku Shevill, jež smířilo zájem sdělovacích prostředků s ochranou právního postavení držitele osobnostního práva. Za účelem určení příslušnosti jednoho nebo několika soudů dovoluje doktrína obsažená v tomto rozsudku nalézt jasným a přesným způsobem „místo, kde mohlo nebo může dojít ke škodné události". Tento rozsudek má zcela zřejmý význam u takových případů porušení osobnostních práv, v nichž žalovaný sdělovací prostředek má distribuční systém více či méně územně vymezený. Je-li informace šířena na základě obchodní strategie založené na ekonomické a informační vhodnosti umístění v některých členských státech, je řešení, které poskytuje rozsudek Shevill, který rovněž územně vymezuje rozsah škody, vhodnou odpovědí.

50. Zmíněný rozsudek byl však vydán v období těsně před rozvojem internetu. Okolnosti, za nichž došlo k těmto dvěma projednávaným věcem, jsou na rozdíl od skutečností, za kterých došlo k případu, jako je Fiona Shevill, značně odlišné a ztěžují praktické použití řešení, k němuž dospěl Soudní dvůr v roce 1995. Například soud příslušný podle místa, kde je držitel osobnostního práva znám, může projednat pouze žalobu na náhradu skutečně způsobené škody v uvedeném členském státě. Toto pravidlo mohlo být skutečně použito v letech, kdy byl rozsudek Shevill vydán, neboť zohledňovalo například množství výtisků distribuovaných v každém členském státě, což byla informace velmi snadno přezkoumatelná, protože byla součástí obchodní politiky sdělovacího prostředku a podléhala dobrovolným obchodním rozhodnutím. Ale stupeň šíření sdělovacího prostředku jako takového (nebo jeho obsahu) na internetu nemá spolehlivé parametry měření, což účastníci ústní části řízení, které se konalo v projednávané věci, potvrdili. Přestože je pravda, že počet a původ „návštěv" internetové stránky může být určovatelem konkrétního územního dopadu, jedná se v každém případě o určovatel, který nedává dostatečné záruky pro přesvědčivé a konečné stanovení způsobené protiprávní škody [28].

51. Rozsudek Shevill je rovněž založen na záruce řádného výkonu spravedlnosti, což je cíl výslovně upravený v bodech odůvodnění nařízení

28 — Viz Jerker, D. a Svantesson, B., *Private International Law and the Internet*, Kluwer Law International, 2007, s. 324 a násl., a Roth, I. *Die internationale Zuständigkeit deutsche Gerichte bei Persönlichkeitsrechtsverletzungen im Internet*, Peter Lang, 2006, s. 283.

44/2001 [29]. Použití uvedené doktríny v kontextu sdělovacích prostředků na internetu se může zdát v některých konkrétních případech s těmito cíli neslučitelné. Vezměme například případ někoho takového, jako je pan Olivier Martinez, který je populární (je „známý“) ve více než jednom členském státě. Nadměrné rozdrobení příslušnosti soudů a případně použitých zákonů je těžko smiřitelné s řádným výkonem spravedlnosti [30]. Stejně tak pouhá skutečnost, že je informace o veřejně známé osobě přímo dostupná ve všech členských státech, by postavila provozovatele sdělovacího prostředku do těžko zvládatelné situace, neboť by každý členský stát byl potenciálně příslušný k projednání případného sporu. Nelze tedy říci, že by takovéto řešení napomáhalo žalobci nebo žalovanému v předvídatelnosti při určování pravidel [31].

52. Obecně je také velmi důležité zdůraznit, že od roku 1995, kdy byl vydán uvedený rozsudek, došlo k významným změnám v právním rámci Unie. V momentě, kdy vstoupila v platnost Listina základních práv Evropské unie, byl potvrzen význam základního práva na respektování soukromého života, tak práva přijímat a rozšiřovat informace. Články 7 a 11 Listiny vyjadřují zvláštní ochranu, kterou si informace v demokratické společnosti zaslouží, a rovněž zdůrazňují význam soukromé sféry, do které také patří soukromý život. Ještě před vstupem Listiny v platnost [32] měla judikatura Soudního dvora příležitost vyslovit se k oběma právům, a rovněž judikatura Evropského soudu pro lidská práva upřesnila jejich obsah [33]. Vstup Listiny v platnost má ovšem pro naše účely zvláštní význam, neboť otevřeně vyjadřuje potřebu, aby se všechny oblasti činnosti Unie včetně těch, které se týkají soudní spolupráce v občanských věcech, řídily definicemi těchto

29 — Výše uvedený rozsudek Shevill, bod 31.

30 — Sám generální advokát Darmon upozorňoval na tuto námitku ve svém stanovisku ve věci Shevill v bodu 72.

31 — Roth, I., *Die internationale Zuständigkeit...,* op. cit., s. 310 a násl.

32 — K článku 11 Listiny a použití práva na svobodu přijímat a rozšiřovat informace před Listinou viz mimo jiné rozsudky ze dne 30. dubna 1974, Sacchi (155/73, Recueil, s. 409); ze dne 18. června 1991, ERT (C-260/89, Recueil, s. I-2925); ze dne 13. prosince 1989, Oyowe a Traore v. Komise (C-100/88, Recueil, s. 4285); ze dne 5. října 2000, Německo v. Parlament a Rada (C-376/98, Recueil, s. I-8419); ze dne 25. července 1991, Collectieve Antennevoorziening Gouda (C-288/89, Recueil, s. I-4007); ze dne 3. února 1993, Veronica Omroep Organisatie (C-148/91, Recueil, s. I-487); ze dne 6. března 2001, Connolly v. Komise (C-274/99 P, Recueil, s. I-1611). V souvislosti s článkem 7 Listiny a judikaturou předcházející Listině viz mimo jiné rozsudky ze dne 8. dubna 1992, Komise v. Německo (C-62/90, Recueil, s. I-2575, bod 23) a ze dne 5. října 1994, X v. Komise (C-404/92 P, Recueil, s. I-4737, bod 17).

33 — Ke svobodě přijímat a rozšiřovat informace, nebo ke „svobodě přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky“, jak je uvedeno v článku 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, viz mimo jiné rozsudky Handyside v. Spojené království, ze dne 7. prosince 1976; Leander v. Švédsko, ze dne 26. března 1987; Bladet Tromso a Stensaas v. Norsko, ze dne 29. května 1999; Feldek v. Slovensko, ze dne 27. února 2001 a McVicar v. Spojené království, ze dne 7. května 2002. K základnímu právu na respektování soukromého života upravenému v článku 8 Úmluvy, který se týká soukromého a rodinného života, viz mimo jiné rozsudky X a Y v. Nizozemsko, ze dne 26. března 1985; Niemetz v. Německo, ze dne 16. prosince 1992; Stjerna v. Finsko, ze dne 25. listopadu 1994; Vertiere v. Švýcarsko, ze dne 28. června 2001, a Von Hannover v. Německo, ze dne 24. června 2004.

práv v ní stanovených [34]. Aby se v tomto směru zabránilo vystavení sdělovacích prostředků nepřiměřenému množství soudních sporů a rovněž případným vážným porušením osobnostních práv a právní nejistotě ochrany, je třeba vyřešit toto napětí, které je podkladem rozsudku Shevill, způsobem, který povede k jinému výsledku.

53. Nicméně jakýkoliv přístup měnící doktrínu Shevill musí brát ohled na technologickou neutralitu. To znamená, že se řešení výkladových problémů způsobených vznikem internetu, která Soudní dvůr přijme, nesmí na internet přílišně zaměřit, neboť by technologický pokrok mohl tato řešení zbavit použitelnosti anebo by mohl zapříčinit odlišný přístup v kritériu, které by mohlo být libovolné, jako je užití konkrétní technologie [35]. Ačkoliv je pravda, že internet činí zvláštním střet mezi svobodou přijímat a rozšiřovat informace a právem na respektování soukromého života, mělo by být řešení Soudního dvora v rámci možností použitelné na všechny sdělovací prostředky bez ohledu na to, jak jsou šířeny [36]. Tento závěr je ještě více platný, všimneme-li si, že se v současnosti téměř nesetkáme, zvláště pak u významnějšího denního tisku, se sdělovacími prostředky, které by neměly elektronické vydání šířené na internetu. Informace jsou zužitelné a lze u nich zaměnit prostředky, kterými jsou šířeny. Určení soudní příslušnosti je proto nutné provádět na základě kritérií, která budou například současně přihlížet ke škodě

34 — O účinku Listiny informovat o všech oblastech legislativního vlivu Unie, viz Lenaerts, K. a Gutiérrez-Fons, J., „The Constitutional Allocation of Powers and General Principles of EU Law", *Common Market Law Review,* svazek 47, 2010. Z hlediska mezinárodního práva soukromého, viz. Requejo Isidro, M., *Violaciones Graves de Derechos Humanos y Responsabilidad Civil,* Thomson-Aranzadi, 2009.

35 — Viz Knutsen, E. S., „Techno-Neutrality of Freedom of Expression in New Media Beyond the Internet", *UCLA Entertainment Law Review,* č. 8, 2001, s. 95; Koops, B.-J., „Should ICT Regulation be Technology-Neutral?", v B.-J., Koops, Lips, M., Prins, C. & Schellekens, M., *Starting Points for ICT Regulation: deconstructing prevalent policy one-liners,* TMC Asser Press, Haag, 2006, s. 77 až 79; Escudero-Pascual, A. y Hosein, I., „The Hazards of Technology-Neutral Policy: Questioning Lawful Access to Traffic Data", Communications of the Association for Computing Machinery, č. 47, 2004, s. 77.

36 — Evropská komise se opakovaně zasazovala o zásadu „technologické neutrality" jako pověření k nediskriminaci z důvodu použitých prostředků. Jak uvedla ve svém sdělení Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů týkajícím se Zásad a pokynů pro audiovizuální politiku Společenství v digitálním věku (KOM[1999]0657 v konečném znění, ze dne 14. prosince, s. 11), „technologická konvergence znamená, že služby dříve poskytnuté omezeným počtem komunikačních sítí mohou být poskytnuty různými konkurenčními sítěmi. Z tohoto důvodu je nutné, aby právní předpisy byly technologicky neutrální: stejné služby musí být upraveny totožnými normami bez ohledu na jejich způsob přenosu". Ve stejném smyslu viz také sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o přezkumu předpisového rámce EU pro sítě a služby elektronických komunikací (KOM[2006]334, ze dne 29. června, s. 8). Ve stejném smyslu viz prohlášení ministrů přijaté na ministerské konferenci o mezinárodních informačních sítích konané v Bonnu ve dnech 6. až 8. července 1997.

způsobené jak tištěným sdělovacím prostředkem, tak *internetovou* stránkou [37].

54. V tomto bodě chci říci, že se domnívám, že je možné předložit řešení umožňující použití rozsudku Shevill, které bude zároveň technologicky neutrální. Řešení se podle mého názoru nenachází v radikálním přehodnocení zmíněného rozsudku. Naopak jsem toho názoru, že řešení přijaté v roce 1995 Soudním dvorem platí dnes pro takové případy „mezinárodní pomluvy", kdy je prostředkem, kterým je informace šířena, tištěný sdělovací prostředek. Stačilo by již existující kritéria pro určení soudní příslušnosti doplnit o další kritérium, aniž by bylo navíc nutné se omezit zvláště na případ škody způsobené prostřednictvím internetu.

D – *„Těžiště střetu" jako další kritérium pro určení příslušnosti*

55. Jak opakovaně uvádím, rozsudek Shevill zavádí dvě kritéria pro určení příslušnosti, která jsou na volbě držitele osobnostního práva, a umožňují mu vybrat si mezi soudem místa, ve kterém je usazen vydavatel, nebo soudem místa bydliště žalovaného, a soudem nebo soudy místa, kde je tato osoba známá. Jak jsem již uvedl, je tento přístup vhodný pro značný počet již uvedených případů. Kritéria pro určení příslušnosti tudíž nejsou sama o sobě nesprávná, ale dovolují, a dokonce vyzývají k tomu, aby byla doplněna o další kritérium. Konkrétně se domnívám, že je třeba stanovit a začlenit doplňující kritérium pro určení příslušnosti, podle něhož by mělo být „místo, kde mohlo nebo může dojít ke škodné události" ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 44/2001 totožné s místem, kde se nachází „těžiště střetu" mezi majetkem a dotčenými zájmy.

56. Porušení osobnostních práv sdělovacími prostředky na internetu vyvolává napětí již popsané v bodech 42 až 44 tohoto stanoviska. Další potíž existuje v nadnárodním, nebo dokonce jednoduše globálním charakteru tohoto napětí, které vyvolává nutnost hledat kritéria vyvažující práva a dotčené zájmy jak sdělovacích prostředků, tak poškozených jednotlivců. Proto by se možné kritérium pro určení příslušnosti mohlo zpočátku zakládat na *přístupnosti* k informaci, což by

37 — Viz. v tomto smyslu Virgós Soriano, M. a Garcimartín Alférez, F. J., *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación Internacional*, 2. vyd., Civitas, Madrid, 2007, s. 194.

odůvodňovalo automatickou příslušnost všech členských států, neboť v praxi je údajně poškozující informace ve všech těchto státech přístupná. Jak ovšem zdůraznili všichni účastníci tohoto řízení, tato možnost vedla ke vzniku fenoménu *forum shopping*, který by byl neúnosný pro jakýkoliv sdělovací prostředek působící na internetu [38]. Stejně tak závažnost újmy, která může vzniknout držiteli základního práva na soukromý život, jenž je svědkem toho, že informace zasahující do jeho dobré pověsti je přístupná na jakémkoliv místě na Zemi, není slučitelná s řešením drobícím jeho právo do každého členského státu, v němž je známý [39].

57. Podle mého názoru by bylo řešením doplňujícím vhodně kritéria pro určení příslušnosti stanovená v rozsudku Shevill takové řešení, jaké by kromě původně zmíněných případů umožnilo nalézt místo, kde by se soudy nacházely v takové situaci, že by byly schopné přezkoumat napětí takových rozměrů, a v důsledku toho i projednat celkovou výši způsobených škod. Jednalo by se tedy o situaci nacházející se mezi těmi dvěma již existujícími situacemi a držitel osobnostního práva by tudíž měl možnost vést spor v místě, na kterém se nachází těžiště jeho zájmů, sdělovacímu prostředku by byla poskytnuta předvídatelnost a způsobená škoda by mohla být globálně posouzena [40]. Mám za to, že kritérium místa, ve kterém se projeví „těžiště “, vhodně přiblíží tuto rozdílnost cílů.

58. Řečeno co nejstručněji, místo „těžiště střetu“ by bylo takové, ve kterém soud může za co nejlepších podmínek projednat střet mezi svobodou přijímat a rozšiřovat informace a právem na ochranu projevů osobní povahy. K tomu dochází v tom členském státě, v němž se „zviditelní“ či projeví nejintenzivněji síla zásahu do práva na dobrou pověst

38 — Ve stejném smyslu viz rozsudek Bundesgerichtshof ve věci VI ZR 23/09, ze dne 2. března 2010, bod 17, stejně tak Roth, I., *Die internationale Zuständigkeit…, op. cit.*, s. 310 a násl., Dessemontet, F., „Internet, la propriété intellectuelle et le droit internacional privé“, v Boele-Woelki, K. a Kessedjan, C. (eds.), *Internet: Which Court Decides? Which Law Applies? Quel tribunal décide? Quel droit s'applique?*, Kluwer, Haag, 1998, s. 63, a De Miguel Asensio, P., *Derecho Privado de Internet,* 2. vyd., 2001, s. 295 a 296. V kontextu mezinárodních spotřebitelských a přepravních smluv Soudní dvůr stejně odmítl kritérium pouhého přístupu ve svém rozsudku ze dne 7. prosince 2010, Pammer a Alpenhof (spojené věci C-585/08 a 144/09, Sb. rozh. s. I-12527, bod 94).

39 — Neexistence ochrany poškozené osoby, která je způsobena takzvanou zásadou mozaiky, se obávala právní nauka ještě před rozsudkem Shevill (viz například práce Gaudemet-Tallon, H., *Revue critique de droit international privé,* 1983, s. 674; Heinrichs, J., *Die Bestimmung der gerichtlichen Zuständigkeit nach dem Begehungsort im nationalen und internationalen Zivilprozessrecht,* Diss., Friburgo, 1984, s. 188 až 201, a Schwiegel-Klein, E., *Persönlichkeitsrechtverletzungen durch Massenmedien im internationalen Privatrecht. Zur Anwendung der lex loci delicti commissi auf Pressedelikte unter besonderer Berucksichtigung der amerikanischen Rechtsprechung,* Münster, 1983, s. 68 až 82). Po rozsudku Shevill neexistuje ochrana držitele osobnostního práva, což je předmětem kritiky. Viz mimo jiné Fernández Rozas, J.C., a Sánchez Lorenzo, S., *Derecho Internacional Privado,* 3. vyd., Civitas, Madrid, s. 501.

40 — Pichler, R., v Hoeren, T. a Sieber, U. (eds.), *Handbuch Multimedia-Recht, op. cit.,* kapitola 25, odst. 211 a násl., zvláště odst. 268.; Lutcke, J., *Persönlichkeitsrechtsverletzungen im Internet. Eine rechtsvergleichende Untersuchung zum deutschen und amerikanischen Recht,* Herbert Utz, München, 2000, s. 135.

nebo na soukromý život a dosah zveřejnění konkrétní informace nebo případného názoru. V tomto členském státě bude držiteli osobnostního práva způsobena škoda největšího rozsahu a intenzity. Rovněž tak, a to je z hlediska právní jistoty bezpochyby významné, se bude jednat o území, na němž mohl sdělovací prostředek předvídat, že by mohlo případně dojít k porušení, v jehož důsledku existuje riziko podání žaloby vůči němu. V tomto ohledu bude těžiště tam, kde se soud nachází v pořadí v nejvýhodnější situaci k celkovému posouzení střetu mezi hodnotami, o které se jedná.

59. Pro stanovení místa, na němž se projeví „těžiště střetu", je tedy nutné určit dva prvky. První se týká držitele porušeného osobnostního práva a vyžaduje, aby se místo „těžiště střetu" nacházelo tam, kde je jeho „centrum zájmů". Do určité míry je toto kritérium podobné kritériu stanovenému v rozsudku Shevill v tom, že vyžaduje, aby „poškozená osoba byla známá". Pro určení místa, kde se nachází „těžiště střetu", však nepostačuje, aby zde poškozená osoba byla pouze známá. Naopak je nutné stanovit místo (a tudíž členský stát), v němž poškozený jednotlivec požívající svých osobnostních práv zásadně realizuje svůj životní projekt, pokud takové místo existuje.

60. Druhý prvek se týká povahy informace. Pro účely stanovení místa, kde se nachází „těžiště střetu", musí být sporná informace vyjádřená způsobem, který dovolí rozumně předvídat, že je uvedená informace na určitém území objektivně významná. Informace, která tedy byla podnětem k podání žaloby, musí být s přihlédnutím k okolnostem vztahujícím se ke zprávě vyjádřena tak, že bude na určitém území předmětem zájmu a následně bude aktivně vybízet čtenáře na uvedeném území, aby se s ní seznámili [41].

61. Zvláštnost charakteristického napětí, ve kterém se mohou nacházet obě práva – myslím, že může být bez většího rizika dlouhotrvající – spočívá v tom, že se těžiště potenciálního porušení osobnostních práv obvykle shoduje s těžištěm nebo centrem zájmu předmětné zprávy nebo názoru. *Protože* zkrátka o zprávu nebo názor může být jednoduše zájem na určitém místě, je to také na tomto místě, kde možný zásah do osobnostních práv může způsobit největší újmu. A naopak. Pouze v případě, kdy bude možné tvrdit, že

41 — V tomto smyslu viz Výše uvedený rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 2. března 2010, bod 20; rozsudky High Court of England and Wales ve věci Harrods v. Dow Jones, ze dne 22. května 2003, bod 32 a násl.; Scottish Court of Session ve věci Bonner Media Limited ze dne 1. července 2002, bod 19, jakož i High Court of Australia ve věci Dow Jones & Company Inc, ze dne 10. prosince 2002, bod 154.

je jedná o tuto tendenci, bude možné zvláště hovořit o „těžišti střetu“.

62. Jak jsem již uvedl výše, je důležité nezaměnit druhý z uvedených prvků za kritérium úmyslu na straně sdělovacího prostředku. Informace není objektivně významná proto, že ji vydavatel dobrovolně směřuje do určitého členského státu. Kritérium založené na úmyslu by bylo v rozporu s ustanovením čl. 5 odst. 3 nařízení 44/2001, což potvrzuje jeho srovnání s čl. 15 odst. 1 písm. c) stejného předpisu, který stanoví zvláštní kritérium pro určení příslušnosti u spotřebitelských smluv v takových případech, kdy činnost poskytovatele služby „se jakýmkoli způsobem […] na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje“ [42]. V článku 5 odst. 3 nic takového nenajdeme, a tudíž nelze určit příslušnost na základě kritéria úmyslu [43]. Kritérium založené navíc na subjektivní vůli informátora způsobuje zásadní problémy důkazní povahy, jak se ukazuje v oblastech, v nichž se toto kritérium používá v praxi [44].

63. Když jsem navrhl, aby informace byla objektivně významná, měl jsem na mysli takové případy, kdy sdělovací prostředek může předvídat, že o informaci šířené v jeho elektronickém vydání je na konkrétním území „jako o zprávu zájem“, a vybízí čtenáře na tomto území, aby se s ní seznámili. Toto kritérium objektivního významu lze použít za pomoci různých indicií, o jejichž hodnocení, můžeme již dopředu říci, že přísluší vnitrostátnímu soudu.

64. Především a jak vyplývá z výše uvedeného, prvním prvkem, který je nutné vzít v úvahu, je obsah sporné informace. O konkrétní informaci může být zájem na určitém území a na jiném o ní nemusí být vůbec zájem. Zprávy o rakouském občanovi bydlícím

42 — Soudní dvůr se vyslovil ke specifičnosti zvláštního kritéria pro určení příslušnosti u přepravních a spotřebitelských smluv uzavřených prostřednictvím internetu ve svém výše uvedeném rozsudku Pammer a Alpenhof. V tomto ohledu Soudní dvůr v citovaném rozsudku potvrdil, že „mezi indicie, které umožňují určit, zda je činnost ‚zaměřena na‘ členský stát, na jehož území má spotřebitel své bydliště, *patří všechny výslovné projevy vůle oslovit zákazníky* z takového členského státu“ (kurziva provedena autorem tohoto stanoviska). V tomto ohledu je zvláště ilustrativní stanovisko generální advokátky V. Trstenjak v uvedené věci, ve kterém se ztotožňuje s názorem Soudního dvora v tom smyslu, že „zaměření“ obsahu internetové stránky na určité území se neomezuje na pouhou dostupnost ani na objektivní zájem na určitém území (viz bod 78 a násl.).

43 — Viz výše uvedený rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 2. března 2010, bod 18.

44 — Viz případ Spojených států, kde pravidlo „single-publication“ upravené v Uniform Single Publication Act a v Restatement (Second) of Torts § 577A (1977) způsobuje vážné problémy v právních předpisech týkajících se internetu. V tomto smyslu viz rozsudek Federální odvolací soud 4. obvodu, Stanley Young v. New Haven Advocate a další (č. 01-2340, ze dne 13. prosince 2002), který pro určení soudní příslušnosti určitého státu vyžaduje jasný úmysl sdělovacího prostředku zaměřit informaci do tohoto státu. V tomto smyslu viz Borchers, P.J., „Internet Libel: The Consequences of a Non-Rule Approach to Personal Jurisdiction“, *Northwestern University Law Review*, 98, 2004, a rovněž monografické číslo „Cyberspace Regulation and the Discourse of State Sovereignty“, *Harvard Law Review*, 1999, s. 1697 a násl.

v Rakousku, v nichž se informuje o trestné činnosti spáchané v Rakousku, jsou „zprávami, o které je zájem," na území tohoto státu, i když se informace rozšíří digitálním deníkem, jehož vydavatel má sídlo ve Spojeném království. Od momentu, kdy sdělovací prostředek zpřístupní na internetu text mající díky své povaze nesporný informační dopad v jiném členském státě, vydavatel může rozumně předpokládat, že pokud rozšířil informaci porušující osobnostní právo, může být v tomto členském státě případně žalován. Existuje-li tedy větší informační zájem na určité zprávě na konkrétním vnitrostátním území, budou to právě soudy na tomto území, kdo bude příslušný k projednání porušení osobnostních práv způsobeného na tomto území.

65. Soud navíc může vzít v úvahu další indicie usnadňující určení území, na němž je informace objektivně významná. Je zřejmé, že se může jednat o indicie, ze kterých bude vyplývat subjektivní vůle vydavatele zaměřit informaci na konkrétní členský stát. Pro nás jsou však důležité pouze indicie napomáhající v hledání soudní příslušnosti, a ne úmysl vydavatele informace. Pokud jde tedy o možné prvky, které mají být předmětem hodnocení, je třeba vzít v úvahu skutečnost, že informace může být rozšířena na stránce se jménem domény první úrovně odlišným od jména domény členského státu, v němž je usazen vydavatel, což ukazuje na existenci určitého území, na kterém může být informace zvláště sledována [45]. Rovněž jazyk *internetové* stránky přispívá k ohraničení určité oblasti vlivu uveřejněné informace. Reklama na stránce, pokud existuje, může také určit území, kde by informace mohla být shlédnuta [46]. Stejně tak sekce na stránce, ve které je informace rozšířena, je pro dopad na určitém území významná. Vezměme si, například, deník šířený on-line s informačními sekcemi rozdělenými podle členských států. Uveřejnění informace s nadpisem „Německo", bude indicií, na základě které se lze domnívat, že zpráva zde nabídnutá bude mít v uvedeném státě zvláštní význam. Klíčová slova poskytnutá internetovému vyhledávači mohou zároveň poukázat na místo, kde je zpráva objektivně významná. Konečně, nikoli však výhradně, registry přístupu na určitou stránku mohou být přes jejich malou spolehlivost pro potvrzení, zda měla, či neměla určitá informace dopad na konkrétním území, ilustrativním zdrojem [47].

45 — Viz rozsudek Pammer a Alpenhof, ve kterém ve vztahu ke zvláštní příslušnosti čl. 15 odst. 1 písm. c) vylo použito kritérium úrovně jména domény (bod 83).

46 — Viz opět rozsudek Pammer a Alpenhof, bod 84.

47 — Pichler, R., v: Hoeren, T. a Sieber, U. (eds.), *Handbuch Multimedia-Recht…, op. cit.*, kapitola 25, odst. 224, a Roth, I., *Die internationale Zuständigkeit…, op. cit.*, s. 283.

66. Právě předložená kritéria dovolují soudu stanovit, zda je sporná informace na určitém území objektivně významná. Má-li informace skutečně objektivně významný dosah v členském státě a tento členský stát je zároveň totožný se státem, v němž se nachází „centrum zájmů“ držitele osobnostního práva, mám za to, že soudy uvedeného členského státu jsou příslušné k projednání žaloby na náhradu celkové škody způsobené protiprávním jednáním. Členský stát, v němž se spojují obě okolnosti, je jasně soudem nacházejícím se v nejlepší pozici pro posouzení skutkového rámce a pro celkové projednání věci. Konečně by uvedený soud byl místem, kde se nachází „těžiště střetu“.

67. Závěrem navrhuji Soudnímu dvoru, aby výraz „místo, kde mohlo nebo může dojít ke škodné události“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení 44/2001 byl v případě porušení osobnostních práv informací rozšířenou v různých členských státech prostřednictvím internetu vykládán v tom smyslu, že držitel osobnostního práva může podat žalobu na náhradu škody,

– jak k soudům členského státu, v němž je vydavatel informace porušující osobnostní práva usazen, kdy tyto soudy jsou příslušné k projednání žaloby na celkovou náhradu škody způsobenou porušením uvedených práv,

– tak k soudům členského státu, v němž byla informace rozšířena a v němž držitel osobnostního práva namítá, že utrpěl zásah do své dobré pověsti, kdy tyto soudy jsou příslušné pouze k projednání škody způsobené v členském státě soudu, ke kterému byla žaloba podána,

– nebo k soudům členského státu, v němž se nachází „těžiště střetu“ mezi majetkem a zájmy, o které se jedná, kdy tyto soudy jsou příslušné k projednání žaloby na náhradu celkové škody způsobené porušením osobnostních práv. Členským státem, v němž se nachází „těžiště střetu“, se rozumí takový stát, na jehož území je sporná informace objektivní a zvláště významná a kde má zároveň držitel osobnostního práva své „centrum zájmů“.

VII – Ke třetí předběžné otázce ve věci eDate (C-509/09)

68. Podstatou třetí otázky Bundesgerichtshof je působnost čl. 3 odst. 2 směrnice

2000/31 týkající se elektronického obchodu na internetu, a jeho použití na takový případ, jako je případ uvedený v usnesení. Ptá se, zda uvedené ustanovení tím, že stanoví, že členské státy „nebudou moci omezit svobodu poskytování služeb informační společnosti jiného členského státu z důvodů, které spadají do oblasti upravené touto směrnicí", zavádí tímto pravidlo o rozhodném právu nebo, není-li tomu tak, pouhý korektiv obsahu vnitrostátního práva použitelného na spor.

69. Odpověď na tuto poslední otázku vyžaduje některá vyjádření obecného charakteru.

70. Bundesgerichtshof podává třetí otázku tohoto obsahu, neboť má pochybnosti o tom, jaké bude rozhodné právo v takovém sporu, jako je spor, který je předmětem této věci. V podstatě by tato otázka mohla být chápána takto: Provedla směrnice 2000/31 harmonizaci vnitrostátního mezinárodního práva soukromého tím, že zavedla kolizní normu odkazující příslušný soud na hmotné právo členského státu místa, na němž je vydavatel usazen? Pokud by byla odpověď záporná a Soudní dvůr by měl za to, že neexistuje taková harmonizace, Bundesgerichtshof následně směřuje svůj dotaz na působnost a dopad („korektiv podstaty"), který by směrnice 2000/31 měla na německé mezinárodní právo soukromé, které by tedy bylo použito na takový případ, jako je případ projednávaný ve věci eDate.

71. Je-li mé posouzení správné, mám za to, že je předně nutné připomenout funkční a systematické zařazení ustanovení směrnice 2000/31, které je především předmětem otázky. Článek 3 uvedené směrnice, nadepsaný „Vnitřní trh", upřesňuje pověření, které odráží konvenční obsah svobody poskytování služeb. Ustanovení vyjadřuje v nástroji sekundárního práva záruku již upravenou v primárním právu v článku 56 SFEU a přizpůsobuje ji zvláštnostem, které vyžaduje harmonizace norem elektronického obchodu. První odstavec ustanovení potvrzuje použitelnost norem členského státu týkajících se poskytování služeb, zatímco druhý odstavec zdůrazňuje potřebu přihlédnout k právním podmínkám, které již poskytovatel služeb v členském státě, v němž je usazen, dodržel. V souladu s judikaturou Soudního dvora uvedený odstavec zcela jasně a opětovně zavádí pověření vzájemného uznávání [48]. Následně odstavec 4 zmíněného

48 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 20. února 1979, Rewe-Zentral, takzvaný „Cassis de Dijon" (120/78, Recueil, s. 649); ze dne 10. listopadu 1982, Rau Lebensmittelwerke (261/81, Recueil, s. 3961), a ze dne 14. července 1988, Glocken a další (407/85, Recueil, s. 4233) a Zoni (90/86, Recueil, s. 4285). Zvláště v oblasti svobody usazování a volného pohybu služeb, viz mimo jiné rozsudky ze dne 17. prosince 1981, Webb (279/80, Recueil, s. 3305); ze dne 4. prosince 1986, Komise v. Německo (205/84, Recueil, s. 3755) a ze dne 25. července 1991, Säger (C-76/90, Recueil, s. I-4221).

článku zpřesňuje svobodu poskytování služeb, když vymezuje důvody, na něž se může členský stát odvolat při udělení výjimky z volného poskytování služeb v uvedené oblasti.

72. Vzhledem k výše uvedenému je možné z formulace otázky dovodit, že se zabýváme určitým odklonem od toho, co ve svém celku článku 3 směrnice 2000/31 uvádí, nebo se přinejmenším zdá uvádět. Jak jsme si mohli všimnout, uvedené ustanovení koneckonců tím, že uvádí obsah volného poskytování služeb, do něhož patří, jak je dobře známo, pověření k vzájemnému uznávání, stanoví podmínky, za nichž musí členské státy právně upravit určitou hospodářskou oblast začleněnou do vnitřního trhu. Uvedený článek nezavádí pravidlo rozhodného práva tak, že by přikazoval členskému státu, v němž je poskytována služba, aby použil vnitrostátní právo členského státu, v němž je poskytovatel služby usazen. Článek 3 směrnice 2000/31 pouze upřesňuje obsah volného poskytování služeb a s ním podmínky, za nichž má být použito vzájemné uznávání.

73. Mám za to, že předchozí posouzení je ještě umocněno článkem 1 směrnice 2000/31, jehož odstavec 4 stanoví, že „tato směrnice nevytváří dodatečná pravidla mezinárodního práva soukromého ani neupravuje pravomoc soudů“. Tedy znění přímo nestanoví ani neharmonizuje normy rozhodného práva ani mezinárodní soudní příslušnost v této oblasti [49]. Jedná se tedy zkrátka o neutrální úpravu v rámci mezinárodního práva soukromého, která nemění kritéria ani nezavádí nová kritéria pro určení příslušnosti, rozhodného práva či uznávání soudních rozhodnutí jiných členských států [50].

74. Kolizní neutralita směrnice 2000/31 musí být rovněž relevantní informací pro výklad citovaného článku 3, neboť z hlediska systematiky směrnice se tato neutralita nachází již v článku 1 této směrnice. Naopak nic nepoukazuje na to, že by článek 3 byl výjimkou z článku 1.

75. Další přesvědčivá indicie toho, že směrnice 2000/31 nepředurčuje odpověď mezinárodního práva soukromého, se nachází ve vnitrostátních právních řádech, konkrétně ve vnitrostátních prováděcích pravidlech

49 — V tomto ohledu viz Martiny, D., v: *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch,* svazek 10, TMG § 3 Herkunftslandprinzip, 5. vyd., Beck, Munich, 2010, odst. 36.

50 — Bod 23 odůvodnění směrnice 2000/31 opakuje stejnou myšlenku, neboť dodává, že „předmětem této směrnice není ani vytvoření dodatečných pravidel mezinárodního práva soukromého týkajících se kolizního práva, ani neřeší pravomoc soudů. Předpisy použitelného práva určeného podle pravidel mezinárodního práva soukromého nesmí omezovat volný pohyb služeb informační společnosti ve smyslu této směrnice“.

uvedeného předpisu. V usnesení je uvedeno, že členské státy uskutečnily různé provedení článku 3 směrnice 2000/31. Zatímco některé členské státy zavedly pravidla rozhodného práva [51], jiné členské státy zvolily formu vzájemného uznávání [52]. V tomto druhém případě je dokonce možné si všimnout, že některé právní řády provedly článek 3 tak, že doslovně citovaly jeho znění [53].

76. Dodatečně výklad, že směrnice 2000/31 obsahuje pravidlo rozhodného práva, by byl odmítnut současným sekundárním právem v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech. Jak je známo, nařízení 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“) vyjímá ze své oblasti působnosti „mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy“ [54]. V přípravných dokumentech k nařízení jsou patrné značné rozdíly v kritériu, které hájily členské státy v tomto ohledu, což vyústilo ve vyjmutí tohoto kritéria z nařízení, které v současnosti hledá řešení v nové legislativní iniciativě Komise [55]. Podle mého názoru se jeví přinejmenším spornou skutečnost, že by nařízení 864/2007 muselo zavést takovou výjimku, jako je právě uvedenou výjimka, kdyby směrnice 2000/31 již stanovila harmonizující pravidlo pro vnitrostátní normy rozhodného práva pro tuto oblast.

77. Z tohoto důvodu a s přihlédnutím k právě uvedeným argumentům navrhuji Soudnímu dvoru, aby nejdříve odpověděl ve smyslu, že článek 3 neprovádí harmonizaci stanovující pro členské státy kolizní normu.

78. Konečně se uvedený soud v závěrečné části své třetí otázky ptá, zda se u čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/31 případně jedná „korektiv použitelného hmotného práva, kterým je pozměněn obsah použitelného práva určený vnitrostátními kolizními normami a jsou omezeny požadavky práva státu původu“.

79. Jak jsem již výše zdůraznil, za touto otázkou se skrývá koncepce článku 3 směrnice

51 — Případ Rakouska, Francie, Lucemburska, České republiky, Polska, Portugalska, Slovenska.

52 — Jako Německo, Belgie, Kypr, Dánsko, Estonsko, Finsko, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Malta, Nizozemsko, Španělsko, Švédsko, Rumunsko a Spojené království.

53 — Velmi důležitý případ Německa.

54 — Článek 1 odst. 2 písm. f) nařízení (ES) č. 864/2007.

55 — Juan José Álvarez Rubio (dir.), *Difamación y Protección de los Derechos de la Personalidad: Ley Aplicable en Europa*, Aranzadi, 2009.

2000/31 jako pravidla mezinárodního práva soukromého. Je pravda, že z odmítnutí kolizní povahy uvedeného ustanovení, lze dovodit, že norma neharmonizuje režim stanovení rozhodného práva v takovém případě jako projednávaný případ. To však neznamená, že článek 3 představuje *per se* korektiv vnitrostátního ustanovení rozhodného práva. Jak bylo uvedeno v bodech 71 až 73 tohoto stanoviska, citované ustanovení pouze stanoví režim harmonizace volného poskytování služeb v oblasti elektronického obchodu. Soud, který provádí vzájemné uznání v kolizi s mezinárodní souvislostí, nepoužívá právní předpisy členského státu poskytovatele služeb, ale musí považovat za dostačující, neexistují-li řádné důvody, dodržení norem upravujících službu v uvedeném státě [56]. Existuje-li však řádné odůvodnění, může členský stát příslušného soudu přijmout dodatečná opatření k ochraně určitého majetku, který si zaslouží zvláštní ochranu (viz čl. 3 odst. 4). V žádném případě se však nepoužije zákon členského státu původu a členský stát příslušného soudu není povinen z pověření směrnice přijmout za účelem opatření s větší ochranou korektiv mezinárodního práva soukromého.

80. Podle mého názoru nelze tedy tvrdit, že je cílem článkem 3 směrnice 2000/31 harmonizovat korektiv použitelného hmotného práva. Článek 3 dovoluje členským státům v mezích diskreční pravomoci obsažené v uvedené směrnici a v článku 56 SFEU přijmout opatření na ochranu zájmů vyžadujících zvláštní záruku, jakým je volné poskytování služeb. Následně tedy má německý zákonodárce pravomoc zavést uvedené výjimky, ať už prostřednictvím procesních a hmotných opatření, či dokonce prostřednictvím korekčních ustanovení rozhodného práva. Ale to neznamená, že směrnice 2000/31 poskytuje kolizněprávní řešení problému.

81. Mám tedy za to, že článek 3 směrnice 2000/31 má být vykládán v tom smyslu, že nezavádí kolizní normu ani „hmotněprávní korektiv“. Uvedené ustanovení je legislativním zpřesněním harmonizace volného poskytování služeb použitým na elektronický obchod a zároveň dovoluje členským státům v mezích diskreční pravomoci obsažené v uvedené směrnici a článku 56 SFEU přijmout jakožto výjimku z volného poskytování služeb ochranná opatření u zájmů vyžadujících zvláštní ochranu.

56 — Viz Sánchez Lorenzo, S., *Derecho Privado Europeo*, Comares, Granada, 2002, s. 137 až 138, a Sonnenberger, H.J., „Europearecht und Internacionales Privatrechts“, *Zeitschrift für Rechtsvergleichung, Internacionales Privatrecht und Europarecht*, 1996, s. 3 a násl.

VIII – Závěry

82. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby Bundesgerichtshof a Tribunal de grande instance de Paris na položené otázky odpověděly následovně:

„1) Obrat ‚místo, kde může dojít ke škodné události' použitý v čl. 5 odst. 3 nařízení 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě porušení osobnostních práv informací rozšířenou v různých členských státech prostřednictvím internetu může držitel osobnostních práv podat žalobu na náhradu škody,

– jak k soudům členského státu, v němž je vydavatel informace porušující osobnostní práva usazen, kdy tyto soudy jsou příslušné k projednání žaloby na celkovou náhradu škody způsobenou porušením uvedených práv,

– tak k soudům členského státu, v němž byla informace rozšířena a v němž držitel osobnostního práva namítá, že utrpěl zásah do své dobré pověsti, kdy tyto soudy jsou příslušné pouze k projednání škody způsobené v členském státě soudu, ke kterému byla žaloba podána,

– nebo k soudům členského státu, v němž se nachází ‚těžiště střetu' mezi majetkem a zájmy, o které se jedná, kdy jsou tyto soudy příslušné k projednání

žaloby na náhradu celkové škody způsobené porušením osobnostních práv. Členským státem, v němž se nachází ‚těžiště střetu', se rozumí takový stát, na jehož území je sporná informace objektivní a zvláště významná a kde má zároveň držitel osobnostního práva své ‚centrum zájmů'.

2) Článek 3 směrnice 2000/31 musí být vykládán v tom smyslu, že nezavádí kolizní normu ani ‚hmotněprávní korektiv'. Citované ustanovení je legislativním zpřesněním harmonizace volného poskytování služeb použité na elektronický obchod, a zároveň dovoluje členským státům v mezích diskreční pravomoci obsažené ve směrnici a článku 56 SFEU přijmout jakožto výjimku z volného poskytování služeb ochranná opatření zájmů, které vyžadují zvláštní ochranu."